

Marta Śliwa, Bogdan Radzicki

Dlaczego Prusowie? : "Colloquia Baltica – Interdyscyplinarne Spotkania z Historią i Kulturą Bałtów", Olsztyn 23-24 września 2004

Humanistyka i Przyrodoznawstwo 10, 334-335

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**DLACZEGO PRUSOWIE?
COLLOQUIA BALTICA – INTERDYSCYPLINARNE
SPOTKANIA Z HISTORIĄ I KULTURĄ BAŁTÓW.
OLSZTYN 23–24 WRZEŚNIA 2004**

Historia i dziedzictwo kulturowe Bałtów stało się na przestrzeni kilku ostatnich dziesięcioleci przedmiotem badań uczonych z różnych ośrodków naukowych zarówno w Polsce, jak i za granicą. Dla jednych, jak np. dla badaczy polskich, jest to dziedzictwo ludu, który niegdyś zamieszkiwał część obszaru obecnej Rzeczypospolitej i który w naszej narodowej i europejskiej historii miał znaczenie jedynie marginalne. Dla innych zaś dzieje Bałtów to integralna część historii, ważny aspekt budowania własnej tożsamości etnicznej i kulturowej.

Dla współczesnych mieszkańców dawnych Prus, które po 1945 roku znalazły się w granicach Rzeczypospolitej, Bałtowie i Prusowie to *terra incognita*, jakże często mylnie utożsamiana z niemiecką historią regionu. A jednak i tu powoli odradza się świadomość bałtyjskości tych ziem. Pojawia się zapotrzebowanie na wiedzę o dziejach ludzi, po których pozostały tak nieliczne ślady.

W obszarze naukowego zainteresowania problematyką bałtyjską w ostatnich latach zaczęto wyraźnie formułować potrzebę intensyfikacji badań interdyscyplinarnych nad tym zagadnieniem. W Olsztynie powstało Towarzystwo Pruthenia, skupiające zarówno ludzi nauki, jak i pasjonatów historii i kultury Bałtów. Swym charakterem nawiązuje ono poniekąd do dawnej królewieckiej *Altertums-gesellschaft Prussia*. I właśnie z inicjatywy Pruthenii olsztyńskie organizacje naukowe: Ośrodek Badań Naukowych i Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM podjęły się organizacji cyklicznych, interdyscyplinarnych, międzynarodowych spotkań naukowych poświęconych problematyce bałtyjskiej.

Tegoroczne pierwsze Colloquium, które odbyło się w dniach 23–24 września 2004 roku w siedzibie Ośrodka Badań Naukowych w Olsztynie, poświęcone było podsumowaniu stanu badań nad problematyką bałtyjską. Ośrodki polskie, w szczególności Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego, stanowią tu – obok ośrodków litewskich – najważniejsze centra badawcze dziejów Bałtów. Właśnie przedstawiciele tych środowisk dominowali w programie wykładów Colloquium.

Dwa słowa jednak warto powiedzieć o samej formule zastosowanej przez organizatorów. Tematyka została z góry narzucona prelegentom, czas wykładu rozszerzono natomiast do pełnego wykładu akademickiego. Zmniejszyło to co prawda liczbę wystąpień, zwiększyło jednak ich znaczenie i wartość poznawczą.

Referaty wygłoszone podczas konferencji podejmowały problematykę etnogenezy Prusów w świetle źródeł historycznych i danych archeologicznych (prof. dr hab. W. Nowakowski – IA UW), dziejów Bałtów w okresie średniowiecza w świetle źródeł archeologicznych (dr W. Wróblewski – IA UW) i historycznych (dr hab. G. Białuński – UWM). Odrębny nurt stanowiły zagadnienia lingwistyczne, którym poświęcił swój wykład dr Letas Palmaitis z Litwy.

Niewątpliwie coraz trudniejsza staje się synteza wszystkich badań nad Prusami. W tym miejscu należałoby przywołać wysunięte przez dr. W. Wróblewskiego postulaty, które powinny przyczynić się do zmiany tego stanu rzeczy. Po pierwsze, istnieje pilna konieczność wypracowania archeologicznej definicji kultury pruskiej wczesnego średniowiecza (w tym okresie dziejowym jest to możliwe), po wtóre powinna nastąpić próba ponownego przebadania dostępnych stanowisk archeologicznych z jednoczesnym ich porównaniem chronologicznym do chociażby kultur skandynawskich. Pojawia się tutaj konieczność odpowiedzi na pytanie, czy i w jakim stopniu źródła archeologiczne świadczą o kontynuacji kultury pruskiej w okresie wpływów rzymskich czy okresie wędrówek ludów, oraz konieczność zadania sobie pytania: dlaczego zginęli Estowie, a pojawili się Prusowie?

W trakcie obrad odbyła się również dyskusja panelowa, która toczyła się wokół pytania: „Dlaczego Prusowie?”. Pytanie to pojawiło się w trakcie rozmów kularowych konferencji. „Dlaczego dziś powinniśmy zajmować się badaniami dziejów Prusów?” – pytał prowadzący dyskusję dr W. Wróblewski. Wskazywano różne konteksty zainteresowania tą problematyką: społeczne, edukacyjne, kulturowe, ale istotną historycznie sugestię wysunął prof. W. Nowakowski. Trzeba się przyjrzeć znaczeniu i skutkom historycznym przywiązania Prusów do własnej tożsamości i ich niechęci do rezygnacji z wolności wobec prób włączania ich w chrześcijańską Europę. Przyglądać się temu procesowi należy w kontekście chrztu Polski w X wieku z jednej strony oraz w kontekście dziejów najnowszych i współczesnych decyzji politycznych Polaków z drugiej.

Colloquia Baltica będą się odbywały co dwa lata, kolejne zaś spotkania mają być poświęcane różnym aspektom historii i kultury Bałtów.

*Marta Śliwa
Bogdan Radzicki*